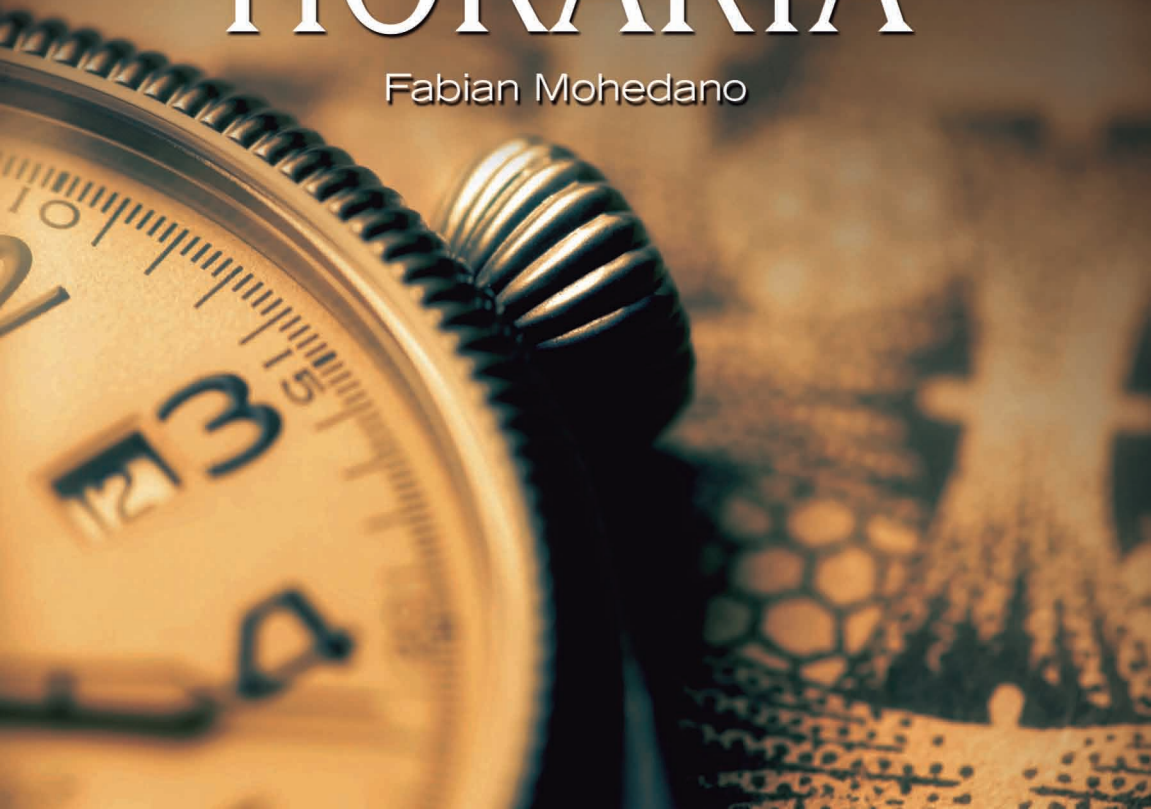

POSEM-NOS A L'HORA!

1000

MOTIUS PER A LA
REFORMA
HORÀRIA

Fabian Mohedano

• *Col·lecció De Cent en Cent* – 39 •

Posem-nos a l'hora!

100 motius per a la Reforma Horària

Fabian Mohedano

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: març del 2016

© del text: Fabian Mohedano

© de l'edició:

9 Grup Editorial

Cossetània Edicions

C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls

Tel. 977 60 25 91

Fax 977 61 43 57

cossetania@cossetania.com

www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-460-6

DL T 277-2016

*A vosaltres,
avi Francisco, iaia Ana,
iaio Juan, abuela Vicky,
tietes Irene i Laura.
A tu, Sonia.
Per a vosaltres, Sofia i Odon.*

*El banc del temps
més meravellós
que mai s'hagi pogut inventar.*

ÍNDEX

Introducció.....	9
1. Abans de començar: el temps és or	12
2. Ara és l'hora.....	14
3. Avançar l'hora dels espectacles de teatre	16
4. Calendari més productiu	18
5. Canvis en l'estructura familiar	20
6. Canvis en la demanda i els maldecaps associats	22
7. Cap a les <i>smart cities</i>	24
8. Cap a un lideratge més femení	26
9. Cap a una nova etapa en polítiques del temps	28
10. Catalunya no vol ser «different»	30
11. Cicle de vida dinàmic.....	32
12. Ciutats de doble ritme.....	34
13. Ciutats virtuoses	36
14. Combatre l'atur i l'expansió dels precaris	38
15. Combatre la desafecció ciutadana.....	40
16. Combatre la discriminació de les dones.....	42
17. Conciliar.....	44
18. Conciliar —de veritat— com a Europa.....	46
19. Consens col·lectiu com a punt de partida	48
20. Continuar fent història —fins i tot en aquest temps	50
21. Controlar el temps de treball	52
22. Deixar en pau la gent gran	54
23. Dinar amb el sol	56
24. Disminuir la sinistralitat laboral	58
25. Disposar de més temps en parella	60
26. Dret a l'ús del temps	62
27. Empresa humanista.....	64
28. Empresa Socialment Responsable	66
29. Equiparar temps i salari	68
30. Estalviar recursos	70

31. Estalviar-nos desplaçaments	72
32. Estar menys estressades	74
33. Ets el que menges... i quan ho menges	76
34. Evitar el presencialisme	78
35. Exemple de moment zero	80
36. Facilitar els usos del temps	82
37. Fer esport.....	84
38. Flexibilitat horària	86
39. Formar una família.....	88
40. Formar-se o morir	90
41. Gaudir del temps de lleure	92
42. Govern obert.....	94
43. Guanyant l'hegemonia cultural.....	96
44. Horaris associatius i comunitaris de cinc a nou.....	98
45. Horaris (escolars) europeus.....	100
46. Horaris més dignes per al comerç	102
47. Informatius a les vuit del vespre	104
48. Jornades de treball anualitzades	106
49. L'escoltisme i l'esplai eduquen en el temps de vida quotidiana.....	108
50. L'equilibri entre la cura i les activitats extraescolars	110
51. Llegir més	112
52. Menjar a l'hora	114
53. Més felicitat.....	116
54. Més hores de son a l'adolescència	118
55. Millorar la cohesió social	120
56. Millorar la nostra salut.....	122
57. Multiplicar els bancs de temps	124
58. Municipis protagonistes del canvi.....	126
59. Necessitem dormir més	128
60. Parlar —d'una vegada— anglès.....	130
61. Pel dret a un temps familiar.....	132
62. Pel dret a un temps laboral de qualitat	134
63. Pel dret a un temps personal	136
64. Pel dret a un temps social.....	138
65. Per un <i>prime time</i> més racional	140
66. Per un ús racional de les TIC	142
67. Per una Administració pública exemplar	144
68. Posar el nostre cos a l'hora	146
69. Posar fi a l'hivern demogràfic.....	148
70. Practicar voluntariat	150
71. Protegir el comerç de proximitat	152
72. Que em tornin els horaris de l'avi.....	154
73. Racionalitzar els horaris del futbol	156
74. Reduir la desafecció política.....	158

75. Reforma del calendari escolar.....	160
76. Reformisme i progrés social	162
77. Relacions laborals humanistes	164
78. Respectar els cicles vitals quotidians	166
79. Revalorar el temps no remunerat.....	168
80. Revolució humanista	170
81. Semblava impossible (I): el tabac i altres.....	172
82. Semblava impossible (II): la recollida selectiva, l'euro i més	174
83. Ser més competents.....	176
84. Ser a Europa —o al planeta	178
85. Ser més productius	180
86. Ser més sostenibles.....	182
87. Slow Food.....	184
88. Sobirania horària	186
89. Suprimir els canvis d'hora.....	188
90. Suprimir l'esmorzar de mig matí.....	190
91. Temps de cura compartida	192
92. Temps per a tothom	194
93. Tornar al fus horari original.....	196
94. Transformar el rol de gènere	198
95. Treballar a distància —o des de casa	200
96. Trencar amb la desigualtat de gènere	202
97. Treure'ns de sobre l'herència franquista.....	204
98. Una societat amb menys estrès	206
99. Una vida més <i>slow</i>	208
100. ... Cap al moment zero.....	210
Índex onomàstic	213

INTRODUCCIÓ

La Mariona és mare de família i viu quatre anys intensos als Estats Units i tot just ara acaba de tornar. Va boja per donar suport a la Iniciativa per a la Reforma Horària, veu que els nostres horaris són una barbaritat. La seva filla petita, quasi més americana que catalana, no entén res. El Marco és un alemany de mare catalana i viu a Sabadell, i com molts altres sap que l'organització social del temps de vida quotidiana al nostre país no té un origen en el clima ni en la cultura. Se'n fan creus, de les conseqüències d'aquests horaris. En Ferran és empresari i compagina la vida entre Barcelona, París i Nova York. Reclama que li falta temps per «fer país» ara que torna a ser més temps a Catalunya. Ell està convençut que cal un temps per poder relacionar-se, per associar-se, per fer esport, per a la vida familiar... El Jordi és un català d'èxit que volta pel món per les seves responsabilitats laborals, té la seu de la feina a Barcelona, on fan jornada compacta i dinen a la una, ja que gran part de la gent treballadora és de fora. No cal cap debat per adoptar aquests horaris més cívics i més humans. Són quatre que creuen que ara és l'hora de la Reforma Horària.

Si observem el nostre voltant, qui no té amics autònoms que treballen a totes hores? O amics treballadors per compte d'altri que fan uns horaris desastrosos amb tot el dia empastifat per la feina? Fins i tot a l'atur, en què, paradoxalment, dóna l'aparença que tenen tot el temps del món. Qui no coneix alguna persona que treballa en multinacionals o grans empreses que tenen uns horaris fantàstics i sobretot envejables? Efectivament, al voltant nostre hi ha de tot, i

respon generalment a un patró que el determina el sector, el tipus de feina i l'organització que inclou una cultura determinada. És evident que no és el mateix treballar a la indústria que al comerç. Tampoc treballar a torns que a temps parcial. Sovint aquesta diversitat d'horaris i usos del temps serveixen d'argument per cercar contradiccions sobre la proposta de Reforma Horària. També serveixen altres arguments com ara que el concepte de treball de nou del matí a cinc de la tarda d'una oficina corporativa és el passat i que anem cap a una feina a qualsevol lloc i hora del dia.

Aquest llibre és possible gràcies a l'endrega de conclusions, propostes i anècdotes que sorgeixen després de totes les hores de vol que portem des de la tardor de 2013, quan comencem a dialogar un grup de persones preocupades pels horaris i els usos del temps del nostre país. De fet, és un petit homenatge a totes les persones amb les quals dialoguem en aquests dos anys llargs.

Us convido a llegir-lo d'una manera desendregada. Són capítols ben curts i que no estan connectats de forma consecutiva. Podeu interessar-vos primer per les qüestions que us afecten a vosaltres més directament. No perdeu el fil de cap manera. Tampoc la seva lectura us traurà la son —seria dramàtic i desastrós! Per exemple, si llegiu un capítol abans de dormir trigareu cinc minuts i en cent dies el tindreu enllestit —fins i tot abans que impulsem la reforma. Si el llegiu en cent trajectes a la feina, ho haureu fet en cinquanta dies.

Molt important, recomaneu la seva lectura a totes aquelles persones que creuen que la Reforma Horària és impossible i també a aquelles que continuen argumentant que el nostre horari és una qüestió de clima o cultura. Envieu-me un correu a fabianmohedano@reformahoraria.cat si teniu ganes de contrastar alguna dada o proposta, o simplement si no hi esteu d'acord. Totes les reflexions seran benvingudes.

Si us apassiona el tema i esteu disposades a cedir una mica del vostre temps, organitzeu una xerrada al vostre centre de treball o al municipi. Si no puc venir jo mateix, segur que ho farà alguna persona experta del nostre grup, que, us ho puc ben garantir d'altra banda, en saben més, de tot el que es parla en aquest llibre. Tots estan treballant en el Consell Assessor per a la Reforma Horària, un òrgan consultiu que neix de la transformació del grup motor de la iniciativa ciutadana.

Introducció

És impossible acabar aquesta introducció sense fer referència a les persones que m'han ajudat a sistematitzar gran part de la feina que hem fet al llarg d'aquests dos anys: en Xavier Peralta en tot el que fa referència al coneixement i la Núria Galan per a tot allò que té a veure amb la gestió.

Necessitem moltes mans per aconseguir l'impuls definitiu de la Reforma Horària. Ho volem fer tot i de cop, per això no perdem el temps, ja que, mentre ho fem, com diu Horaci, fuig el temps envejós —*dum loquimur, fugerit invida aetas*. Això és una autèntica revolució que depèn del compromís de cadascun de nosaltres.

Sants, 31 de desembre de 2015

01 / 100

ABANS DE COMENÇAR: EL TEMPS ÉS OR

Una de les frases més repetides en qualsevol conversa entre amistats, coneixences, veïnat o gent de la feina mentre fan el cafè, és: «No tinc temps per a res!». Aquest fet es radicalitza de forma dramàtica si la conversa en qüestió la porten a terme mares treballadores. Certament, tal com està concebut el món fins ara, l'horari laboral —per a qui té sort de tenir-ne— absorbeix la major part del nostre temps, el que ens deixa amb una disponibilitat reduïda per portar a terme activitats culturals o esportives, d'atenció d'un mateix, de participació cívica —i democràtica— o d'educació —i acompanyament— de les nostres criatures.

La jornada laboral sembla marcar la nostra agenda, fet que es veu reforçat pels horaris escolars, pels horaris de l'hostaleria i del món de l'espectacle o fins i tot pels horaris televisius. La manca de flexibilitat horària i l'excés d'hores a la feina —tot i situar-nos a la cua de la productivitat a tot Europa— dificulten el canvi i, a la vegada, ens fa entrar en un espiral que impossibilita mesures empresarials valentes per portar a terme la Reforma Horària, com ara la gestió per valors i objectius o el treball a distància.

Aquesta realitat, que s'arrela a la nostra cultura, acostuma a associar-se, erròniament, a factors climàtics i fins i tot de trets del caràcter del sud d'Europa. A gairebé tot Europa —i a tot el món, de fet—, l'horari laboral comença entre les vuit i les nou del matí i finalitza entre les quatre i les cinc de la tarda, amb una aturada d'una hora —com a molt— per dinar. És el que es coneix com el *nine to five*. A l'Estat espanyol, en canvi, les jornades s'allarguen fins les set o vuit

del vespre, amb una aturada de dues hores per dinar, en moltes ocasions. El motiu d'aquests horaris s'ha de buscar en l'herència franquista que arrosseguem des dels anys seixanta. No obstant això, és cert que a la resta de països de la conca mediterrània hi ha la tendència d'allargament de la jornada laboral.

Com a resultat d'aquest horari laboral, som el país on se sopa a les deu de la nit, com ens descriu el *New York Times* a l'article del 17 de febrer de 2014 —recordo el dia de publicació perquè és la data del meu aniversari!— «Spain, Land of 10 P.M. Dinners, Asks if It's Time to Reset Clock», sopem tard —molt tard, massa—, passades les deu de la nit i ens n'anem a dormir passada la mitjanit. Això suposa menys hores de son, i de pitjor qualitat, i també implica no realitzar un esmorzar en condicions, a primera hora, abans d'anar a treballar.

La conseqüència d'aquesta terrorífica descripció és que la ciutadania requereix temps lliure de qualitat per poder passar més estona amb la família, gaudir d'activitats que siguin del seu interès, participar de forma activa en la vida comunitària i pública del país i fins i tot per descansar i dormir més. De fet, aquesta qüestió és la que cada cop guanya més pes a l'hora de plantejar el relat argumental de la Reforma Horària: els horaris són una qüestió de salut pública.

Les empreses, per la seva banda, necessiten amb urgència que les persones que les formen disposin d'aquest temps. Només així aconseguirem gent treballadora motivada i compromesa amb les organitzacions, evitarem el *presencialisme* i, per tant, la baixa productivitat, mal endèmic al nostre país.

Com que aquest és el primer motiu per sumar-se a la Reforma Horària, anem a explorar noranta-nou motius més, que expliquen, reforcen i complementen la idea que necessitem més temps de lliure disposició per viure, per fer-ho amb més benestar i per gaudir en tots els àmbits de la nostra vida, que en són molts i ben diversos.

02 / 100

ARA ÉS L'HORA

Els últims anys estan sent força convulsos —ahora que apassionants— per a la societat catalana. La crisi econòmica i institucional, així com l'onada sobiranista, estan portant a un canvi d'enfocament per part de la ciutadania en la manera de veure i de viure la seva identitat, tant des del punt de vista individual com col·lectiu, així com del paper protagonista que pot jugar cadascú en un context de transformació dinàmica i accelerada de la societat.

Són temps que les persones estan vivint amb il·lusió i amb expectatives de canvi i així ho demostren les manifestacions existents a favor de decidir un nou futur per a Catalunya. El temps, com a factor sistèmic que és present en tots els aspectes vitals de les persones, ha de ser un aspecte més a tenir en compte en el disseny d'aquest nou país.

La majoria de la ciutadania de Catalunya desitja i necessita un canvi per millorar com a societat i prendre com a referència el nivell de qualitat de vida existent en països europeus com Holanda, Alemanya, Suècia o Dinamarca. I cal no oblidar que l'augment quantitatiu i qualitatiu del temps és imprescindible per construir un país dinàmic i cohesionat, on les persones i les seves necessitats se situïn com a prioritat per als seus governs.

En aquest sentit, els països europeus més avançats porten a terme aquesta transformació des de fa dècades. Substitueixen el model d'horari agrari i industrial per un esquema adaptat a la seva gent i a les seves necessitats, en el context de la societat de coneixement. Catalunya, com a possible nou estat d'Europa, ha d'aprofitar aquesta

inèrcia i participar en la millora de la qualitat de vida de les persones gràcies a uns nous horaris més humans que alhora siguin més eficients.

Cal afegir un altre aspecte important a tenir en compte que fa referència a la construcció de la identitat nacional: l'herència que constitueixen els horaris actuals té els seus orígens en el *desarrollismo* franquista. Això no hauria de ser un problema si fossin positius, però resulta tot el contrari, suposen un llast per a la nova etapa que està vivint el país en la qual vol assemblar-se cada cop més als països avançats, sobretot en benestar.

El moment que viu Catalunya suposa un context facilitador perquè esdevinguin realitat nous escenaris i canvis trencadors, com ho és la Reforma Horària. Les possibles barreres existents al voltant de la proposta de transformació horària poden enderrocar-se més fàcilment, tenint en compte que la societat es troba en un moment d'innovació, de creativitat i d'orientació al canvi en el qual es donin menys resistències a nous escenaris.

És de justícia recordar que el primer signe de complicitat en el món dels homes amb poder d'aquest país és amb el conseller de la presidència, Francesc Homs, el qual, automàticament acabada la primera exposició, em diu: «Mohedano, el meu avi dinava a les dotze i les meves filles sopen a les vuit i a les deu ja són dormint i sense mòbil. No cal que m'expliquis res més. Posem-nos-hi.»

Per tant, en un nou país, amb institucions renovades i una societat compromesa amb el seu futur, és possible canviar el paradigma antic i desfasat dels actuals horaris. Més que mai, la Reforma Horària és necessària i possible: ara és l'hora.

03 / 100

AVANÇAR L'HORA DELS ESPECTACLES DE TEATRE

El debat sobre els horaris existents al voltant de l'oferta teatral a les ciutats catalanes existeix des de fa força temps. És un debat que es podria extrapolar a qualsevol de les activitats culturals que s'ofereixen actualment: per què no podem gaudir de la cultura en uns horaris més raonables?

Aquest debat, com dèiem, ve de lluny. A finals dels anys vuitanta sorgeix a Itàlia el debat promogut per científiques socials que reclamen un temps més enllà de la feina. Des de la perspectiva de gènere, es demana un temps per a les dones, que han d'assumir responsabilitats laborals i domèstiques: un temps propi, de lleure. A partir d'aquí es comencen a articular polítiques i propostes concretes, com ara la reorganització dels horaris de les ciutats per ajustar-se als horaris d'obertura i de tancament dels serveis i equipaments culturals.

És a Itàlia on es desenvolupen més mesures en aquest sentit. Des dels anys noranta, existeixen experiències nombroses en diverses ciutats en matèria de polítiques del temps, concretament quant a la disponibilitat dels serveis culturals. I al nostre país, en quin punt ens trobem?

Malgrat que l'oferta horària varia en funció de la titularitat dels teatres —els públics solen ser més inflexibles amb la programació, mentre que els privats la varien en funció de la resposta del públic—, es pot dir que la principal activitat en aquest sector es concentra de dijous a diumenge. Alguns teatres ofereixen sessions de tarda i de vespre/nit els dijous, i els divendres les sessions són de vespre i de nit. És interessant recalcar que els dissabtes es programen sessions de matí, tarda i nit, mentre que els diumenges solen ser de matí i tarda.

Més enllà de la distribució setmanal de les sessions, la majoria de l'oferta teatral es concentra entre les vuit i les onze de la nit. Les sessions matinals o de tarda, entre setmana, només es donen en programacions especials, adreçades a públic escolar o per a gent gran.

Deixant de banda com afecta això la vida personal dels principals implicats, els treballadors d'aquest sector —actors, muntadors, etc.—, els usuaris veuen limitada la seva capacitat de decisió. A més a més, també s'ha de remarcar que amb aquests horaris s'impossibilita l'ús del transport públic en molts casos, tant per al col·lectiu espectador com per al treballador.

Una nova distribució dels horaris laborals permetria, a la vegada, una nova concepció en els horaris de les programacions dels teatres. Comptem amb la complicitat de l'Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya (Adetca), que aglutina 45 empreses dedicades a la producció, exhibició i distribució teatral. També amb l'Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya (AADPC) que presideix l'Àlex Casanovas. Compartim l'anhel que cal millorar els camins per a l'accés a la cultura i, en concret, als espectacles teatrals.

Hi ha una reflexió d'en Xavier Marcé, el president d'Adetca, que ens fa obrir els ulls per salvar l'etern debat sobre el perjudici que tindria la Reforma Horària sobre el lleure al nostre país. Ell diu que una qüestió són els horaris familiars i una altra els horaris laborals. A Berlín les discoteques no tanquen i sopen a les sis. Estem davant d'una oportunitat única de consensuar una nova organització quotidiana que ho faci possible.

